

HABERLER

TSE Çalışmaları

Türk Standardları Enstitüsü'nde yerbilimleri ile ilgili üç yeni standard hazırlanıyor. Bunlar :

- "Jeolojik haritalarda ve kesitlerde kullanılan simgeler - kaya türlerinin gösterilmesine ilişkin genel kurallar",
- "Jeolojik haritalarda ve kesitlerde kullanılan simgeler - Tortul kayaların gösterilmesi",
- "Jeolojik haritalarda ve kesitlerde kullanılan simgeler-Magmatik kayaların gösterilmesi" standartları. Bu standartlarla ilgili tasarımlar hazırlanıp ilgili kuruluşların görüşüne sunuldu.

I. Uluslararası Ortadoğu Bölgeleri Jeolojisi Kongresi

1979 yılında yapılması tasarlanan Kongre hazırlıkları başladı. Oluşturulan Düzenleme ve Bilim Kurulları ilk toplantılarını yaptı. 3 Şubat 1978'de yapılan Düzenleme Kurulu toplantısına :

- Prof. Dr. İhsan Ketin
- Prof. Dr. Mehmet Akartuna
- Prof. Dr. Gürol Ataman
- Prof. Dr. Erol İzdar
- Doç. Dr. Ergüzer Bingöl
- Dr. Orhan Özkoçak
- Dr. İsmail Kafesçioğlu
- Dr. Evren Yazgan

Tahir Öngür katıldı. Toplantıda genişletilmiş hazırlık toplantısının biran önce yapılması, sürekli yazmanlığın Türkiye'ye alınması, alt kurullar kurulması, dil konusunun gözden geçirilmesi, I. Kongre'nin Eylül 1979'da yapılması, Ankara'daki bir üniversite kampüsünden yararlanılması, Bakanlıklarla ilişki kurulması önerildi.

Bilim Kurulu ise 21 Şubat 1978'de toplandı. Toplantıya:

- Prof. Dr. Atife Dizer
- Prof. Dr. Okay Eroskay
- Doç. Dr. Mümin Köksoy
- Doç. Dr. Ergüzer Bingöl
- Dr. Cengiz Keskin

Tahir Öngür katıldı. Toplantıda kurulun genişletilmesi, dil konusunun genişletilmiş hazırlık toplantısına götürülmesi, konuların başlangıçta açık tutulması, gelen önerilere göre seksiyonlara bölünmesi önerildi.

Kongre'nin örgütlenmesi ile ilgili kesin kararları verecek olan ve Arap, İran ve Türkiyeli ilgililerin katılacağı Genişletilmiş Hazırlık Toplantısı'nın 28 Nisan 1978 tarihinde Ankara'da yapılması üzerinde anlaşmaya varılmıştı. Bu toplantıdan sonra hazırlık çalışmaları hızlandırılmış olacak.

Dünya Sedimentoloji Kongresi 1982

Önümüzdeki yıl İsrailde yapılacak olan ve Arap ve Sosyalist ülkelerden bir bölümünün boykot edeceği bildirilen Dünya Sedimentoloji Kongresi üzerinde tartışmalar sürüyor. Bu Kongre'nin dış gezilerinden birini örgütleyen Türkiye'nin durumu yerbilimcilerimiz arasında giderek artan bir şekilde tartışılmaya başladı.

Bu arada Uluslararası Sedimentoloji Birliği yöneticilerinin 1982'de yapılacak Kongre için Türkiye adaylığını koyarsa destek görebileceğini bildirdikleri ileri sürülüyor. Birlik yöneticilerinin Kongre'ye içine düşürdükleri durumdan kurtarabilmek için Türkiye'nin konumundan yararlanmak isteyecekleri ussal görülüyor. Bu nedenle Türkiye'nin bir sonraki Kongre'ye aday olması fakat bu konudaki inisiyatifin gelecek yıl yapılacak Kongreye gezi düzenleyerek katkıda bulunacak olanlara bırakılmaması gelecekteki ilişkilerimiz bakımından zorunlu görülüyor.

Dünya Jeoloji Kongresi 1984

Dünya Jeoloji Kongresi 1980 yılında Paris'te yapılacak. 1984'tekin nereden yapılacağı da orada kararlaştırılacak. Adaylar Türkiye, Japonya ve Sovyetler Birliği. Etkin bir adaylık çalışması yapılabilmesi için şimdiden hazırlanması gerekiyor. Bu konuda ilk girişim Prof. Dr. İ. Enver Altınlı'dan geldi. Altınlı IUGS'de Türkiye temsilcisi olarak yer alıyor. Bu temsilcilik olasılıkla 1980'de sona erecek ve yerimizi Çin Halk Cumhuriyeti alacak. Altınlı'nın çağrısı üzerine Petrol Kongresi sırasında MTA'da bir bilgilendirme toplantısı yapıldı. Toplantıya : Prof. Dr. İ. Enver Altınlı (İÜFF)

- Doç. Dr. Sadrettin Alpan (MTA)
- Doç. Doç. Mehmet Ayan (AÜFF)
- Doç. Dr. Sungu Gökçen (HÜ)
- Doç. Dr. Teoman Norman (ODTÜ)
- Doç. Dr. Ergüzer Bingöl (MTA)
- Dr. Cengiz Keskin (TPAO)

Tahir Öngür (TJK) katıldı. Altınlı'nın bilgi vermesinden sonra adaylığımızda kararlı olduğumuzun IUGS'e bildirilmesi, bu konuda yurt içinde bir kampanya başlatılması, TJK'nun bu konuda bülten yayınlaması, MTA çevresinde bir kurul oluşturulması, Altınlı'nın hazırlayacağı bir metnin TJK tarafından dağıtılması önerildi.

Daha sonra Sayın Altınlı'nın hazırladığı bir metin TJK tarafından çoğaltılarak en geniş şekilde dağıtıldı.

TUYTEK

VI. Ege Bölgeleri Jeolojisi Kollokyumlarının ardından TJK yerbilimleri eğitimi yapan, yerbilimci çalıştıran kuruluşlarla, yerbilimci örgütlerine bir toplantı çağrısında bulunmuştu. Bu toplantıda yapılan tartışmalardan sonra hazırlanacak bir raporun bir sonraki toplantıda tartışılması kararlaştırılmıştı. TJK'nun bu doğrultuda hazırladığı bir rapor 10 Şubat günü TJK'nda yapılan bir toplantıda tartışıldı. Toplantıya MTA, TKİ, İller Bankası, TPAO, Deprem Araştırma Enstitüsü, HÜ, AÜFF, EİEİ, TJK, TMMOB - JMO, Jeomorfoloqlar Derneği, Jeotermal Enerji Derneğinden 14 temsilci katıldı. Sonuç olarak ilgilenen kuruluşların temsilcilerinden oluşacak ve kısaca TUYTEK olarak adlandırılabilir Esgüdüm Kurumu'nun kurulması; TUYTEK yazmanlığının TJK'nca yürütülmesi; Tuytek'in TJK'nun bilgi iletişimi ile ilgili bir Bülten yayınlaması ve Türkiye Ulusal Jeoloji Bilimleri Birliği'nin kurulabilmesi için göstereceği çabalara yardımcı olması; Türkiye'de örgütlenecek toplantılarla ilgili önerilerini gerekli gördüğü yerlere iletmesi kararlaştırıldı. Toplantıda tartışılan rapor aşağıda sunuluyor.

Türkiye Uluslararası Yerbilim Toplantıları Esgüdüm Kurulu Önerisi

ÖZ : Bir yandan yurt dışında yapılan uluslararası yerbilim toplantılarına en uygun katılımı sağlamak ve edinilen bilgiyi yaymak bir yandan da yurtiçinde başarılı uluslararası yerbilim toplantıları örgütleyebilmek için ulusal nitelikte bir organ gereklidir. Bu organda yerbilimlerine ilgili tüm çevreler temsil edilmelidir. Bu organın çalışmalarında süreklilik ilkesi uygulanmalıdır. Sekreterlik hizmeti bir kuruluşca yürütülmelidir.

GİRİŞ : Uluslararası yerbilim toplantılarından yerbilimcilerimizin en büyük yararı elde etmesi amacıyla yerbilim eğitimi yapan ve yerbilimci çalıştıran kuruluşların temsilcilerince yapılan bir toplantıda bu yolda örgütlenmenin gereği saptanmış ve somut bir öneri hazırlanıp tartışılması kararlaştırılmıştı. Bu rapor böyle bir tartışmaya sunulmak üzere hazırlanmış olup gerekçe ve öneriyi kapsamaktadır.

GEREKÇE : Bilimsel ve teknik ilerleme çağımızda yerbilimleri de çok hızlı bir bilgi birikimi ve iletişim ortamına girmiştir. Her yıl yüzlerce Kongre, konferans, simpozyum, kollokyum, seminer, kurs, toplantı, gezi v.b. bilimsel toplantı düzenlenmektedir. Kişilerin ya da tekçe kuruluşların bunları bir başlarına izleyebilmeleri olanaksız olmuştur.

Çok sayıda uzmanlaşma dalı ve bunların birbirleriyle çok sıkı ilişkileri olan yerbilimlerinde çalışmalar üretken ve başarılı olabilmek için sürekli bir eğitimin içinde olmak, durmadan kendini aşmak zorundadır. Bunu en etken ve en ucuz sağlayacak bir ortam bilimsel toplantılardır. Bu bakımdan ulusal ve uluslararası tüm yerbilim toplantılarının izlenmesi, titizlikle incelenerek seçim yapılması ve en uygun katılımların sağlanması zorunludur.

Toplantılardan edinilen bilgi ve deneyimin ilgilenebilecek herkesin hizmetine sunulması eğitimin yaygınlaştırılması bakımından son derece yararlı ve gereklidir.

Sürekliliği olan toplantılara katılacak kişiler önceki gelişmelerle ilgili bilginin aktarılması, katılacak olanın toplantıdan en yüksek yararı elde etmesini sağlayacaktır. Bu yüz-

den toplantılarla ilgili bilgilerin tek elde biriktirilmesi de zorunluluktur.

Uluslararası toplantıların ülkemizde düzenlenmesinin sayısız yararları vardır. Daha çok sayıda yerbilimcimizin katılabilmesi, çok değerli ilişkiler kurulabilmesi, uluslararası düzeyde çalışmalarımızın daha çok sayıda sergilenebilmesi, turistik ve ekonomik yararlar, v.b. Ne varki bu düzenlemelere aday olabilmemiz bunları daha sıkı bir şekilde izlememiz, eğilimleri saptamamız ve adaylığı iyi bir şekilde zamanlayabilmemiz gerekli. Ayrıca uluslararası çekışmeleri iyi değerlendirilmek de zorunlu. Bunların tümü bir yetkenin girişkenliğiyle gerçekleştirilebilir.

Ayrıca uluslararası bir toplantının yurdumuzda örgütlenmesi sözkonusu olduğunda başarı için tüm yerbilimci çevrelerin ilgi ve katkısının sağlanması gerekir. Bu katkının sağlanması karşılıklı güveni, bu da bu örgütlenmenin bu konudaki ulusal bir organın güvencesini gerektirir.

Her yıl gittikçe artan sayıda uluslararası yerbilim toplantısı yapılmasının yanında, önümüzdeki yıllarda ülkemizde de çok sayıda toplantı örgütlenmesi sözkonusudur.

Tüm bu gereklilikleri üstlenecek ulusal nitelikte bir yetke oluşturulması gereklidir. Ulusal jeoloji Bilimleri Birliği henüz kurulmamıştır. Yasal boşluklardan ötürü görünür bir gelecekte kurulabileceği de kuşkuludur.

Bu boşluğu gidermek üzere ilgili çevrelerin kabul katkılarıyla bir "Türkiye Uluslararası Yerbilim Toplantıları Esgüdüm Kurulu-TUYTEK" kurulmalıdır. Bu kurul tüm dünyada yapılan toplantıları izlemeli, onlarla ilgili bilgileri toplamalı, duyurmalı, ilgilileri uyarmalı, ülkemizde örgütlenmeleri için politik çalışmalarını düzenlemeli ve örgütleyenleri destekleyip, denetlemelidir.

ÖNERİ:

TUYTEK yerbilim eğitimi yapan Üniversite birimleri ve yerbilimci çalıştıran kuruluşların temsilcilerinden oluşmalıdır. Kurul'da MTA, TPAO, TCK, EİEİ, Etibank, TKİ, TDÇİ, İller Bankası, İmar İskan Bak. Afet İşleri Gn. Müdürlüğü, Deprem Araştırma Enstitüsü, HÜ Yerbilimleri Enst. AÜFF, ODTÜ Jeo. Mühendisliği Bölümü, KTÜ Yerbilimleri Fak. DTÇF, İTÜ Maden Fak. Jeoloji Kurumu, Jeoloji Mühendisleri Odası, Jeofizikçiler Derneği, Jeologlar Derneği, Jeomorfoloqlar Derneği, Petrol Jeologları Derneği, Jeot. Enj. Derneği, Dışişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bak. Temsilcileriyle yer almalıdır.

Kurul çalışmaları TUYTEK Yazmanlığınca yürütülmelidir. Yazmanlık Türkiye Jeoloji Kurumu'nca üstlenilmelidir. Kurul yazmanlıkça yılda en az üç kez toplantıya çağrılmalı ve çalışmaları yönlendirmelidir. Yazmanlık 2 ayda bir bülten yayımlayarak topladığı bilgileri yaymalıdır. Kurul üyesi kuruluşlar istenilen bilgileri Kurula vermelidir. Kurul Yazmanlığı kişisel başvurulara da bilgi vermelidir. Kurul üyesi kuruluşlar Kurul yazmanlığının maddi yardım gereksinmesine katkıda bulunmalıdır. Kurul Yazmanlığı Dışişleri Bakanlığı ile ilişki kurarak yurdumuzda düzenlenecek uluslararası toplantılar konusunda danışmanlık yapmalıdır. Yazmanlıkça sürekli nitelikli her toplantı için bir dosya açılarak düzenli bilgi birikimi sağlanmalıdır.

TJK YENİ DÖNEM ÇALIŞMALARI BAŞLADI

32. Kurultayını tamamlayan TJK'nın Genel Kurulu da yapıldı. Genel Kurul sonunda yeni Yönetim Kurulu şu şekilde oluştu: Başkan: Tahir Öngür, 2. Başkan: Doğan Perinçek; Yazman: Hıdır Çağlayan; Sayman: Ertem Tuncalı; Yayın Yazmanı: Çetin Karaağaç; Kitaplık Yazmanı: Ali Yılmaz; Sosyal İlişkiler Üyesi: Soner Kayakıran.

Genel Kurul'da yapılan bir Tüzük değişikliği ile üye ödenimleri ayda 50. TL'na çıkarıldı. Böylece artırılan TJK olanaklarıyla büro çalışmalarının daha düzenli yürütülmesini sağlayacak personel çalıştırılması, tasarlanan yayınların gerçekleştirilmesi ve üyelere tüm hizmetlerin karşılıksız götürülmesi gerçekleştirilebilecek.

Yine yapılan başka bir Tüzük değişikliği ile beş ayrı Bilimsel ve Teknik Kurul oluşturulması sağlandı. Yeni Kurullar Nisan ayı içinde göreve başladı. Kurullar şu üyelere kuruldu:

TJK BÜLTENİ BİLİMSEL VE TEKNİK DANIŞMA KURULU

Doç. Dr. Ali Öztürk (AÜFF)
Dr. Ergun Gökten (AÜFF)
Ussal Z. Çapan (HÜ)
Dr. Ayhan Erler (ODTÜ)
Dr. Aziz Ertunç (EİEİ)
Dr. Okan Tekeli (MTA)
Ozan Sungurlu (TPAO)

YERYUVARI VE İNSAN BİLİMSEL VE TEKNİK DANIŞMA KURULU

Dr. Cemal Göncüoğlu (MTA)
Dr. Ali Uygun (MTA)
Dr. Güner Ünalın (MTA)
Hıdır Çağlayan (TJK)
Çetin Karaağaç (TJK)

YERBİLİMLERİ TERMİNOLOJİSİ BİLİMSEL VE TEKNİK DANIŞMA KURULU

Necdet Özgül (MATA)
Ahmet Aksay (MTA)
Fuat Şaroğlu (MTA)

BİLİMSEL TOPLANTILAR BİLİMSEL VE TEKNİK DANIŞMA KURULU

Dr. Vedat Doyuran (ODTÜ)
Dr. Yücel Eranıl (MTA)
Gökseven Eseller (TPAO)
Dr. Nuri Terzioğlu (AÜFF)
Tahir Öngür (TJK)

DOĞAL ANITLAR BİLİMSEL VE TEKNİK DANIŞMA KURULU

Sanal Durukal (MTA)
Muzaffer Evirgen (HÜ)
Apdullah Gedik (MTA)
İsmail Koçer (MTA)
Dr. Yılmaz Savaşın (EÜYF)
İsmet Özel (Milli Parklar GM)

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ FEN FAKÜLTESİ 1978 KOLLOKYUM PROGRAMI

- Doç. Dr. Taner Bulat (İ.Ü.F.F.)
10 Mart 1978 Türkiye'de Yukarı atmosfer çalışmaları
- Prof. Dr. Önder Öztunalı (İ.Ü.F.F.)
17 Mart 1978 Türkiye'nin maden yatakları ile yantaşları arasındaki ilişkiler
- Dr. Ali Uygun (M.T.A.)
24 Mart 1978 Türkiye'de evaporitler ve Tuzgözü havzası örneği
- Doç. Dr. Ergüzer Bingöl (M.T.A.)
31 Mart 1978 Batı Anadolunun jeotektonik evriminde yeni bulgular
- Dr. Jasmıncı Karanjac (D.S.İ.)
7 Nisan 1978 Elazığ ovasının Yeraltısuyu olanaklarının matematik modellerle araştırılması
- Dr. Namık Çağatay (M.T.A.)
14 Nisan 1978 Doğu Karadeniz bölgesinin maden yatakları (İ.Ü.F.F.)
- Doç. Dr. Yücel Yılmaz, Dr. Namık Yalçın
21 Nisan 1978 Güneydoğu Anadolu'da ofiyolit "eski temel" ilişkileri ve sorunları
- Necdet Özgül (M.T.A.)
28 Nisan 1978 Munzur dağlarının jeolojisi
- Eşref Aydın (M.T.A.)
5 Mayıs 1978 Bazı Fb-Bi sülfominerallerine elektron mikroskopunda uygulaması
- Dr. İsmet Uzkut (Ege Üniv.)
12 Mayıs 1978 Trakya manganöz yatakları ve jeenetik konumu

TÜRKİYE DÖRDÜNCÜ PETROL KONGRESİ

Türkiye 4. Petrol Kongresi 3-6. Nisan. 1978 günleri Ankara'da Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Konferans salonunda yapıldı.

Türkiye Petrol Jeologları Derneği, Türkiye Jeofizikçiler Derneği, Kimya Mühendisleri Odası ve Tüm İktisatçılar Birliği'nin ortaklaşa düzenledikleri bu kongrede 18 bildiri sunuldu ve "Ulusal Petrol stratejisi ne olmalıdır" konulu bir açık oturum yapıldı.

Açılış konuşmalarından sonra jeoloji, politika-ekonomi, kimya-arıtım, jeofizik ve petrol alması enerji kaynakları gibi çeşitli konularda sunulan bildirimlerle konuya birçok açıdan olanaklar oranında yaklaşıldı. Bilimsel düzeyde kalan arama (jeoloji-jeofizik) ve arıtma oturumları dışında açılış konuşmalarından, son gün yapılan açık oturuma kadar sunulan bildiri ve yapılan konuşmalarda çok sayıda rakamsal veriler yanında bazı olgular ortaya konarak petrol sorununun bugün ulaştığı boyutlar belirtilmeye çalışılmış ve sorunun çözümü için yine çok sayıda öneri getirilmiştir.

— 1977 yılında 11 970 311 tonu dış alım, 266 928 tonu yerli olmak üzere ülkemiz rafinerilerinde 14 637 239 ton petrol işlenmiştir. Buna ek olarak 2497 736 ton ürün de doğrudan dış alımla sağlanmıştır.

- 1977 yılında dış alımlar için 1469 milyon dolar ödenmiştir. Bu rakam tüm dış satımlardan sağlanan 1,7 milyar dolara çok yakındır.
- 1975-1977 yılları arasında petrolün genel enerji tüketimi içindeki payı sırasıyla % 48, % 51, % 54 olmuştur.
- Türkiye'nin 1977 yılı toplam genel enerji tüketimi 32,2 milyon ton petrol eşdeğer düzeyinde olmuş, 1992 yılında bu rakamın 100,8 milyon tona ulaşması beklenmektedir.
- Ülkemizdeki petrol aramaları ulusal petrol kuruluşumuz olan TPAO ve bir ölçüde MTA Enstitüsü tarafından yapılmaktadır. Yabancı şirketlerden aramayı sürdürenler bu konuda çok az yatırım yapmaktadırlar. Örneğin 1977 yılında yabancı şirketler TPAO'na oranla on kat daha az arama sondağı açmışlardır.
- 1977 yılında yabancı şirketlerin ulusal arıtma içindeki pay % 25,46, pazarlamada ise % 35,69 olmuştur.
- Yurdumuz petrolcülüğünün hemen her dalında büyük bir eşgüdüm-süzlük söz konusudur. Örneğin Ataş rafinerisinden petrol yükleyen bir gemi kuzeye, İpraş'tan yükleyen ise güneye giderek yolda karşılaşabilmektedirler!. Petrol dış alımı ise çeşitli kurumlarca ve çoğu zaman birinin diğerinden haberi olmaksızın yapılmaktadır.
- Türkiye'de petrol taşımacılığı en pahalı yöntem olan tankerlerle gerçekleştirilmektedir.

Bu ve benzeri veriler sergilendikten sonra, Türkiye petrol sorununun aslında enerji sorunundan ve ondan da ötede içinde bulunduğumuz düzenden soyutlanamayacağı, bugünkü durumun, petrol yasasının çıktığı, 1954 yılından bu yana ülkemizde sürdürülen yada çok uluslu petrol tekellerince sürdürülen belli bir petrol politikasının, belli bir stratejinin ürünü olduğu vurgulanmıştır.

Özellikle kongrenin son günü yapılan açık oturumda soruna çözüm için çeşitli görüş ve öneriler getirilmiştir. Bir konuşmacının, hiçbir zaman görünmeyen fakat varlığı bilinen "kara köpekler" nedeniyle Türkiye petrol sorunu karşısında bir şeyi yapılamayacağı, bir şeyin değiştirilemeyeceği görüşüne karşın, "merdiveni tersine döndürmek" koşuluyla yada içinde bulunduğumuz yeni siyasal ortamda aşağıdaki önerilerin dikkate alınmasıyla bir çözüm yolu bulunabileceği savunulmuştur. Bu önerilerin başlıcaları şunlardır:

- Günümüzde işlerliğini yitiren petrol yasası ulusal çıkarlarımız doğrultusunda değiştirilmelidir.
- Türkiye'deki tüm petrol sektörü (arama, üretim, arıtım, pazarlama, taşıma) tek bir örgüt içinde toplanmalıdır.
- Ulusal petrol stratejisinin saptanmasında bu örgütten yararlanılmalı, ona yetki verilmelidir.
- Belirli dış ve iç güçler yerine, kitlelere hizmet eden çağdaş bir yönetim getirilmelidir.
- Petrol sorununun çözümü için kısa ve uzun vadeli programlar yapılmalıdır.
- Arama ve araştırmaya önem verilmeli, yerli teknoloji geliştirilmelidir. "Türkiye'de petrol yoktur, dolayısıyla

aramaya gerek yoktur" felsefesinden vazgeçilmelidir.

- Uluslararası Enerji Ajansı ile Türkiye arasındaki sağlıksız bağlantılar yeniden gözden geçirilmelidir.
  - Petrol taşımacılığı, tankerler yerine en ucuz taşıma şekli olan boru hatlarıyla yapılmalıdır.
- Bunlardan başka, petrol tüketimini kısıtlamak yada belli bir düzeyde tutabilmek için;
- Petrol ürünlerine devletçe yapılan sübvansiyonlar kaldırılmalı,
  - Petrol alması enerji kaynağı olarak kullanılan linyit ve hidrolik enerjiden daha çok yararlanılmalıdır. Örneğin fuel-oil kullanan termik santral, kalorifer ve fabrikalar yerine linyit kullananlar yapılmalıdır. Diğer yandan ancak % 10 nundan yararlandığımız hidroelektrik potansiyelimize daha çok önem verilmelidir.
  - Bugün için kullanılmayan bitümlü sist, güneş enerjisi v.b. kaynaklarda bir an evvel devreye sokulmalıdır.

TUYTEK Bülteni yayımlandı

Uluslararası yer bilim toplantılarını Türkiye'li yer bilimcilere tanıtmak, onların ilgi ve katkısının örgütlenmesine yardımcı olmak ve bu konudaki iletişimi sağlamak amaçlarına yönelik olarak tasarlanan TUYTEK Bülteni'nin ilk sayısı Mayıs ayı içinde TJK'ncaya yayınlandı.

Yeni Doçentlerimiz

Ankara Üniversitesi Fen Fakültesinden Dr. Baki Canik, Ege Üniversitesi Yer bilimleri Fakültesinden Dr. İsmet Uzkut ve Konya Selçuk Üniversitesi Fen Fakültesinden Dr. Cavit Demirkol geçtiğimiz günlerde çalışmalarını ve işlemlerini tamamlayarak Doçentlik sanlarını kazandılar. Üretken çabalarının daha bir hızla süreceği umuduyla başarılar dileriz.

İTÜ Maden Fakültesinin 25. Kuruluş Yıldönümü Kutlandı

İTÜ Maden Fakültesinin 25. kuruluş yıldönümü Nisan ayı sonunda İstanbul'da özel bir törenle kutlandı. Törende çeşitli konuşmaların yanı sıra bilimsel bildiriler sunuldu ve büyük bir yemek verildi. Yıldönümü dolayısıyla özel bir "25. Yıl Bülteni" yayımlandı.

İTÜ Maden Fakültesinden 1957-77 yılları arasında toplam 1384 mezun verildiği, bunların 110'unun Jeoloji Yüksek Mühendisi, 14'ünün Jeoloji Mühendisi, 1'inin Jeofizik Yüksek Mühendisi, 103'ünün Petrol, 666'sının Maden, 490'ının Metalürji, Mühendisliği mezunu olduğu bildiriliyor.

Dileğimiz İTÜ Maden Fakültesinin başarılı çalışmalarının bugüne değin olduğundan da verimli sürmesi.

TUVAK Çalışmaları

TUJJB (Türkiye Ulusal Jeodezi ve Jeofizik Birliği) nin IX. Genel Kurul Toplantısının Gündemi Gereğince TUVAK, (Türkiye Ulusal Volkanoloji ve Arzıçl Kimyası Komitesi) 12.4.1978 tarihinde Harita Genel Müdürlüğü Nivelman Salonunda, 13.4.1978 tarihinden de MTA da toplanmıştır. Toplantıya Doç. Dr. Ergüzer Bingöl, Dr. İlker Batum, Dr. Evren Yazgan Dr. Osman Yılmaz, Doç. Dr. Coşkun Unan, Tahir Öngür ve Metin Şengün Ussal Z. Çapan katılmışlardır.

1. TUJJB yeni yönetmeliğinin Madde 9 a ve geçici Madde 2 gereğince TUVAK Başkanlığı seçimi yapılmış, Başkanlığa Doç. Dr. Ergüzer Bingöl seçilmiştir.

2. 1976-1977 yıllarında Ülkemizde TUVAK konularıyla ilgili aşağıda dökümü yapılan çalışmalar saptanmıştır.

a — TJK 32 nci Kurultayında düzenlenen Türkiye genç volkanitlerinin jeokimyası ve evrimi konusundaki bir yuvarlak masa toplantısında Dr. İlker Batum ve Tahir Öngür'den oluşan bir TUVAK çalışma grubu tarafından sunulan metin tartışılmıştır. Tartışmalar TJK tarafından yayınlanacaktır.

b — TJK 32 nci Kurultayında yapılan bir oturumda volkanoloji konusunda aşağıda belirtilen 4 bildiri sunulmuştur.

İsmet Özgenç : İzmir Bölgesi Perlit yataklarının Kökeni

Tahir Öngür : Behram Kalderası

Tahir Öngür : Nevşehir Kalderası

İlker Batum : Acıgöl ve Göllü Dağ Volkanitlerinin Petrografisi ve Jeokimyası

c — TJK ve MTA tarafından 1977 yılında tertip edilen Perlit Kongresinde, Saldırım Özkuzey ile Ömer Faruk Önemli Acıgöl çevresindeki; İsmet Özgenç ise İzmir Bölgesindeki perlitlerin jeokimyasını da ele alan iki bildiri sunmuşlardır.

d — VI. Ege Bölgeleri Jeolojisi Kollokyumunda Ursula Roberts (G.B.) Bodrum volkanitleri; Zakaridze (U.S.S.R.) Kafkasya volkanitleri; İlker Batum (Türkiye) Orta Anadolu volkanitleri; E. Bingöl, M. Delaloy ve G. Ataman ortak olarak Batı Anadolu Granitlerinin jeokimya ve Jeokronolojisi üzerinde bildiri vermişlerdir.

e — Türkiye Jeokronoloji verileri U.Z. Çapan (H.Ü.) tarafından derlenip Yeryuvarı ve İnsan (2/1)'de yayınlanmıştır.

f — A. Fikret Torun, Dr. Osman Yılmaz ve Dr. İlker Batum tarafından JEOHÜVAK adlı, magmatik ve metamorfik kayaların kimyasal bileşimlerinden 188 parametre türetecek, bir bilgisayar programı hazırlanıp işleme kondu. Bu programdan, TUVAK'a başvuranlar yararlanacaktır.

g — Türkiye'de yapılmış magmatik ve metamorfik kayaların kimyasal analizlerinin tamamlanmış olan derlemesinin düzenlenmesi ve yayına hazırlanması sürdürüldü.

h — Tüm batı Anadolu'nun genç volkanitleri ve granitlerinin jeokimyasal etüdü G. Ataman ve E. Bingöl tarafından sürdürüldü ve tamamlanma aşamasına getirildi.

k — Mesozoyik öncesi magmatikliğin jeokimyası üzerine E. Bingöl ve Y. Yılmaz tarafından yürütülen araştırmalar bunların toleyit kökenli olduğunu kanıtlamışlardır.

l — TUVAK alanına giren konularda ekli listedeki yayınlar yapılmıştır.

m — ODTÜ Öğretim üyelerinden Dr. Coşkun Unan tarafından başlatılan bir TBTAk projesi ile Türkiye'de yerli

ve yabancı araştırmacılarca yapılmış ve yayınlanmış tüm magmatik kaya analizlerini bir bilgisayar programıyla derleyecek bir çalışma başlatılmıştır.

Bu çalışmayla ilgili Bildiri Komisyonun 14.4.1978 tarihindeki oturumunda Dr. Coşkun Unan tarafından sunulmuştur.

3 — Dilekler ve öneriler bölümünde

a — TUVAK'ın 1976 toplantısında yapmış olduğu önerilerin büyük bir kısmının TUJJB yürütme kurulunca uygulama aşamasına getirilmiş olması şükranla anılmıştır.

b — TUJJB sekreterliğinin hazırlayacağı bir haberleşme bülteninin TJK tarafından da Yeryuvarı ve İnsan dergisinde yayınlanması konusu TJK Başkanı ve TUVAK sekreteri Tahir Öngür tarafından kabul edilmiştir.

d — TUVAK'ın tanımı, yönetmeliği, üyelerin adlarının TJK tarafından da Yeryuvarı ve İnsan dergisinde yayınlanması kabul edilmiştir.

e — TUVAK'ın toplantılarından birinin TJK veya benzeri kuruluşların bilimsel Kongreleri süresinde yapılması kabul edilmiştir.

f — Genç Kabuk Hareketleri Komisyonunun kurulması halinde, toplantıya katılan TUVAK üyelerinin de üye olarak bu Komisyona katılması kararlaştırılmıştır.

Orta Doğu Jeolojisi Kongresi Genişletilmiş Hazırlık Toplantısı yapıldı

Orta Doğu Bölgelerinin jeolojisine ilişkin olarak düzenlenmesi tasarlanan uluslararası Kongrenin hazırlıklarını görüşmek üzere 28 Nisan tarihinde Ankara'da Türk, İran ve Arap delegelerinden oluşan bir genişletilmiş hazırlık toplantısı yapıldı. Toplantıda Arap tarafını Arap Jeologlar Birliği, Türk tarafını MTA, TJK ve Kongre için oluşturulmuş Örgütlenme Kurulu üyeleri, İran tarafını da Jeoloji Sörveyi temsil etti.

Toplantı sonucunda Kongrenin adının GEOCOME (Geological Congress of Middle East) olması, dört yılda bir yenilenmesi, ilkinin 3-7 Eylül 1979 tarihlerinde Ankara'da yapılması, Kongrenin sürekli Konseyinin eşit oy hakkı bulunan İran Türkiye ve Arap Jeologlar Birliği tarafından kurulu olması ve resmi dilin İngilizce olması kararlaştırıldı.

Kongrenin ilk duyurusu Haziran ayı başında yayınlanmış olacak.

Granada Üniversitesi (İspanyol) Hidrojeoloji Çalışma Gurubu :

1. Madencilik ve yeraltı çalışmalarında su sorunları,
2. Karsthidrojeolojisi, konularında yayın, rapor ya da başka metinlerin gönderilmesini bekliyor. Tüm bu bilgiler bilgisayarda işlenecek ve ilgilene örgüt ve kişilere gönderilecek.

ADRES :

Grupo de Trabajo de Hidrogeologica Facultad de Ciencias, Apartado de Correos 556, Granada - Espana

BRGM, Fransa*

BRGM 1959'da kurulmuş olan bir Fransız endüstri ve ticaret kamu örgütüdür. Ana görevi, Fransa'da ve deniz aşırı ülkelerde maden yataklarının (petrol ve uranyum dışında) bulunması ve kullanılması için araştırmayı hızlandırmak ve Fransa'nın jeoloji bilgisinde gelişme sağlamaktır. Teknik sıgası ve personelinin önemi (toplam 2300 çalışanından 750'den fazlası mühendis ve jeolog) ile dünyanın en büyük jeoloji kuruluşları arasındadır.

İki ana bölümden oluşmaktadır :

FRANSIZ JEOLJİ SÖRVEYİ'nin üç ana işlevi vardır.

Bilimsel araştırma: BRGM Fransa ve kıta sahanlığının jeolojik incelenmesi; jeoloji haritalarının yayınlanması; maden arama (jeokimya, jeofizik, ekonomik jeoloji), analiz ve cevher ve endüstriyel hammadde hazırlama tekniklerinin geliştirilmesi; yeryüzü ve yeraltı çevresinin korunması ve yönetimi yöntemlerinin geliştirilmesinden sorumludur. Bu görev 700 çalışanın, BRGM laboratuvarları, atelyeleri ve bilgisayar hizmetlerinin çoğunun bulunduğu Orleans Araştırma Merkezi'nde yürütülmektedir.

Kamu hizmeti: Fransız toprak altına ilişkin tüm bilgiler kayıt edilir ve su, endüstriyel hammaddeler ve jeotermal enerjideki ulusal kaynaklar taranır. Tüm Fransa'yla ilgilenen 14 BRGM Bölgesel Jeoloji Merkezi bu görevden sorumludur.

Danışmanlık: Kamu ya da özel örgütler yararına çeşitli çalışmalar (hidrojeoloji, jeotermik, jeotektonik) yürütülerek bölgesel ya da ulusal planlama ve gelişmeye katkıda bulunur. Bunlar Fransa'da Bölgesel Jeoloji Merkezleri, dışarıda da Uygulamalı Jeoloji Araştırmaları Ajansı tarafından yürütülür, ve tümü Orleans Araştırma Merkezinin teknik yardımını görür.

MADEN ARAMA VE GELİŞTİRME BÖLÜMÜ'nün ana konusu Fransa'nın madensel hammadde gereksinmesini karşılamak ve üçüncü dünya ülkelerindeki maden yataklarını geliştirmektir. Etkinlikleri dört farklı şekilde gerçekleşir:

Maden yataklarının incelenmesi, Fransa'da (deniz aşırı bölümleri de vardır).

Maden araştırma, BRGM ya da başka örgütler adına, Fransa'da ya da dışarıda. Bu etkinlik içinde, belirtilerin bulunması ve yerinin belirlenmesi, sondaj ve galeri açarak cevher kütellerinin değerlendirilmesi, cevher hazırlama denemeleri ve ekonomik yapılabirlik çalışmaları bulunur.

Cevher yataklarının geliştirilmesi, bunun için BRGM teknik yardım sağlar ve çoğun maddi destekte bulunur.

Maden işletme, BRGM'in tüm ya da bir bölüm haklarını aldığı ortaklıklarda araştırma ve geliştirme aşamalarında yapılıır? Böylece gelirleriyle yeni yatakların aranabildiği bir madencilik yatırımı da vardır.

BRGM'in Madencilik Bölümü'nün yönetim yeri Fransız Jeoloji Sörveyi'nin teknik sıgasından yararlanabildiği Orleans Merkezi'ndedir. Saha çalışmaları, Fransa'da 4 Bölgesel Madencilik Merkezi ve dışarıda 20 yerel temsilci ya da bağlı ortaklıklar eliyle tüm dünyada yürütülür ve BRGM'in bu amaçla kurduğu holdingle, SEREM (Maden Arama, Araştırma ve İşletme Ortaklığı) ile ilişkilidir.

BRGM işbirliğine açık bir örgüttür; Üniversitelerde, Avrupa'nın çeşitli Ulusal eoloji Sörveyleriyle ve Üçüncü dünya ülkelerinin benzer kuruluşlarıyla maden yataklarının geliştirilmesini hızlandırma için kuruluşlarıyla maden yatakları-

nın geliştirilmesini hızlandırmak için yakın ilişkidedir; çalışan ülkelerdeki yerel teknisyenlerin yetiştirilmesi bir kural durumuna gelmiştir.

* BRGM, 1975 yıllık raporu'ndan Türkçeleştiren Tahir Öngür

ARAŞTIRMA HABERLERİ (Industrial Research'tan)

Sıkıştırılmış havadan enerji elde edilecek

Birleşik Devletlerde iki yıllık bir araştırma sonucunda elektrik santrallerinin üretimlerinin tüketimi aştığı dönemlerde ürettiği güçle yeraltında tuz formasyonları içindeki insan yapısı bir mağaraya sıkıştırılmış hava depolanmasında kullanılması ve tüketimin üretimi aştığı sürelerde de bu sıkıştırılmış hava ile çalışan bir ek türbinle yeniden elektrik elde edilmesinin olanaklı olduğu anlaşıldı. Böylece büyük kömür ya da nükleer güç santrallerinde gece ya da hafta sonu yeraltına depolanan sıkıştırılmış hava gündüzleri elektrik enerjisine dönüştürülebilir. Tuz formasyonları, tükenmiş petrol ve gaz kuyuları ve eski yeraltı madenleri depolamaya elverişli.

Krom kaplanmış titanyum

Kromla kaplanmış titanyumun yüzey sürtünmesinin çok azalmasından ötürü uzay endüstrisi ve başka alanlarda geniş uygulama bulabileceği belirtiliyor. Bu kaplama için yeni bir yöntem bulundu.

Sirotem

Avustralya'da toprakların daha yüksek tuz içeriği dışarıdan alınan aygıtlarla cevher yatakları ve bu tuzlu toprakların elektromagnetik etkileri arasındaki farkların ayırılmasına engel olduğu için yeni bir aygıt geliştirildi, Sirotem. Sirotem çok daha duyarlı ve derin iletken cevher kütelleri ile tuzlu toprakları ayırabiliyor.

Katı-Sıvı güneş hücreleri yapıldı

Güneş enerjisinden yararlanılmasında kullanılan fotovolttaik güneş hücreleri aşırı arı iki katının değme yüzeyinde ışık enerjisinin elektriğe dönüşmesini sağlamakta idi. Fakat iki katı arasındaki bu bağlantının sağlanması masraflı olmaktaydı. Şimdi Bell laboratuvarlarında yapılan bir araştırma sonucunda biri bir yarı iletken öteki ise kömür ya da metalden yapılmış iki elektrod ve aralarındaki sülfid polisülfidlerin sudaki bir eriyiğinden oluşmuşu bir ortamdan oluşan bir dizge ile akım gelişebildiği, bunun katı-katı dizgelerinden daha ucuz yapılabileceği ve üç dört yıllık bir ömür sağlanabileceği anlaşıldı.

Buzdağlarından su elde edilebilecek mi?

Orta Doğu, Afrika, Avustralya, Güney Amerika ve Güney Kaliforniya gibi bölgeler su sıkıntısı çekiyor. Dünyanın pek

çok başka bölgesi de kirletilen yeraltısuyu zenginliklerinden dertli. Haziran sonunda Paris'te toplanan uluslararası bir toplantıda buzdağlarının bu bölgelere taşınıp kullanılması konusu tartışıldı. Daha şimdiden iki özel ortaklık kuruldu. Birinin başkanı Suudi Arabistan'dan Prens Faysal. Bu yıl içinde ABD'nde bir ikinci uluslararası toplantı yapıldı.

Buzdağlarının değerlendirilmesinin önünde çözümü gerekli sorunlar var. Uzun yolda ısı yalıtımının sağlanması, Çekiliş sırasında bağlantıların sıkıca yapılabilmesi, erime hızının denetlenebilmesi vb. Taşımada atom denizaltı ya da geçicilerinin kullanılabilmesi düşünülüyor. Su altından ağırlık merkezine yakın bir yerden itmenin en etken yol olacağı sanılmakta.

Dünyadaki buzların onda dokuzu Antarktika, onda biri ise Grönland ve dağ buzularında. Antarktika eliptik dev bir buz domu ile örtülü. Bu dom kıtanın dışına doğru sürekli

genleşmekte ve buz şerhleri oluşmakta. Bunların en büyüklerinden olan Ross Buz Şelfi dışı doğru yılda 700 ile 1000 m genişliyor. Kırıldığında da düzgün ve çok büyük buzdağları oluşabiliyor. Arktik bölgede oluşan buzdağlarının şekilleri ise düzensiz. Bu nedenlerle Antarktik buzları Kuzey Amerika'nın pekçok bölgesi için bile kullanılabilir olacak.

Avustralya için önümüzdeki 20 yıl içinde buzdağları içme ve endüstri kullanımları için su sağlayabilecek, fakat henüz sulama suyu sağlayamayacak.

Kıta sahanlığı kıyından birkaç km uzaklığı aşmayan bölgeler gelecekte buzdağlarının değerlendirilmesine aday.

DUYURU

Güney Afrika Jeoloji Kurumu, istekli olanları üyeliğine kabul edebileceğini Kurumumuza duyurmuştur. Üye olmak isteyenler başvuru formunu kurumuzdan sağlayabilirler.

TJK YAYIN ve GEREÇLERİ SATIŞ BEDELLERİ

Saha Çantası	200.— TL.
Toplu satışta	180.— TL.
(50'yi aşan sayıda)	
Ödemeli ggöndemede	210.— TL.
(Posta ile)	
Saha Çekici	425.— TL.
Ödemeli göndermede	440.— TL.
Kutlama Kartı	1,50 TL.
Slayt Kılıfı	15.— TL.
(15 adet Slay t cebi olan plastikten yapılmış ve dosyalanabilecek nitelikte)	
Konferans kitapçıkları	
Ofiyolit Olgusu	20.— TL.
Deprem Zararlarının Azaltılması	15.— TL.
Türkiye Gübre Sanayiinde hammadde güvenliği	15.— TL.
Demir Olanaklarımız	15.— TL.
Perlit Kitabı	100.— TL.
Yeryuvarı ve İnsan	
Cilt I-II	
Üyelere	10.— TL.
Öğrencilere	10.— TL.
Kuruluşlara	25.— TL.
Üye olmayanlara	25.— TL.
Cilt III	
Üyelere	20.— TL.
Öğrencilere	20.— TL.
Kuruluşlara	50.— TL.
Üye olmayanlara	50.— TL.
TJK BÜLTENİ	
Cilt I-XXII	
Üyelere	10.— TL.
Öğrencilere	10.— TL.
Kuruluşlara	100.— TL.
Üye olmayanlara	100.— TL.
Cilt XVII-XX	
Üyelere	50.— TL.
Öğrencilere	40.— TL.
Kuruluşlara	100.— TL.
Üye olmayanlara	100.— TL.
Cilt XXI	
Üyelere	100.— TL.
Öğrencilere	50.— TL.
Kuruluşlara	200.— TL.
Üye olmayanlara	200.— TL.